

Lovász László, az MTA elnökének levele a parlamenti frakcióvezetőknek

2019. JÚNIUS 12.

„A Kormány nem akarja azt, hogy az Akadémiáról a kutatóintézetek – ahogy ez más országokban megtörtént – leválasztásra kerüljenek” – ezt *Palkovics László*, az ITM minisztere mondta egy évvel ezelőtt, az MTA Elnökségének 2018. június 15-i rendkívüli ülésén. A miniszter további kijelentései is szerepelnek abban a levélben, amelyet *Lovász László*, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke küldött a parlamenti frakcióvezetőknek 2019. június 11-én. Az elnöki levelet teljes terjedelmében közöljük.

„Tiszta lélek, tiszta szándék, akár siker, akár nem.”
Széchenyi István, 1834

Tisztelt Képviselő Asszony, tisztelt Képviselő Úr!

Az Országgyűlés tárgysorozatában T/6359. számon, „A kutatás, fejlesztés és innovációs rendszer intézményrend szerének és finanszírozásának átalakításához szükséges egyes törvények módosításáról” címen feltüntetett törvényjavaslat kapcsán kérem, ismerje meg a Magyar Tudományos Akadémia álláspontját.

Az MTA a központi költségvetésből finanszírozza kutatóhálózatot[1] működtet, melyben mintegy 5000 kutatót és a kutatást segítő személyt foglalkoztat. Tevékenysége átlátható, évente írásban beszámol a Kormánynak, két évente az Országgyűlésnek, a részletes tudományos beszámolók az MTA honlapján mindenki számára elérhetőek. Az Akadémia működtetése az önkormányzatiság és a testületi irányítás elvén alapul. A kutatóhálózat tevékenységét segítő, véleményező és egyes kérdésekben döntést hozó 15 tagú testületbe (Akadémiai Kutatóintézetek Tanácsa) a Kormány három tagot tanácskozási joggal, „személyre szólóan delegál az oktatásban, a kutatásban, a fejlesztésben, az innovációban, valamint a gazdaságfejlesztésben és a versenyképesség-politikában fontos

szerepet játszó miniszterek olyan vezető munkatársai közül, akik gazdálkodási, igazgatási, kutatási, kutatószervezési vagy államigazgatási gyakorlatuk és tapasztalataik alapján hozzájárulhatnak a kutatóhálózat hatékony igazgatásához”[2].

A felsorolt garanciák mellett működő kutatóhelyek a maguk tudományterületén nemzetközi összehasonlításban is elismertek, számos kutatójuk eredményei Európában és a világban is kimagaslóak.[3] A kutatóhálózat szakmai munkáját független testületek rendszeresen, a nemzetközi normák szerint értékelik. Az Akadémia Székháza és kutatóhelyei nyitottak a tudomány iránt érdeklődők előtt. A magas szintű értékközvetítés mellett a tudományt népszerűsítő rendezvények[4] bárki által látogathatóak.

Az Akadémia működésével szemben semmilyen kormányzati kifogás vagy javaslat nem érkezett a benyújtott beszámolóink értékelésekor, ennek ellenére az Innovációs és Technológiai Minisztérium az MTA-val való érdemi egyeztetés nélkül, a 2019. évi költségvetési törvény alapján magához vonta a kutatóhelyek költségvetési forrását. A kifizetés ütemezése azóta kiszámíthatatlan, ami komoly problémákat okoz a kutatóhelyek működésében, és ellehetetleníti kutatóink részvételét a nemzetközi pályázatokon.

A jelen törvényjavaslat elvonni tervezi az MTA-tól a kutatóhálózatát. A tervezet hatásvizsgálatát[5] nem kaptuk meg, így nincs ismeretünk a társadalmi, gazdasági, költségvetési hatásáról, a jogszabály megalkotásának szükségességéről, elmaradásának várható következményeiről. Ami a legfontosabb: **nem ismerjük az elfogadásra váró törvény célját.**

Érveink az törvénytervezettel szemben:

1. Az Akadémia kutatóhálózatából létrehozandó Eötvös Loránd Kutatási Hálózat irányító intézménye az ELKH Titkárság, melynek **egyetlen közfeladata:** „intézményes keretek között folytatott kutatások intézményrendszerének fenntartása, működtetése”[6]. **Az ehhez szükséges feltételeket a törvényjavaslat szerint az MTA biztosítja.**[7] Ilyen feltételek mellett megmagyarázhatat-

lan az új intézmény felállításának igénye, szükségessége, továbbá az eredményesség szempontjából rendkívül kockázatos a kutatóhelyek kivonása a minősített tudományos irányítás alól.

2. Az új intézmény Irányító Testületébe az MTA minden törekvése ellenére sem került be az irányított kutatóhálózat képviselője, ami **ellentmond az eddigi és indokolt önkormányzatiságnak.**
3. **Az MTA tulajdonát mindenkor a tudomány szolgálatába állította és állítja,** annak gondos őrzője és fejlesztője. Kutatóhálózatának elhelyezéséről akkor is körültekintően fog gondoskodni, ha annak irányításában már csak delegáltak útján vehet részt. Az eddigi gyakorlatnak megfelelően egyedi magánjogi szerződések keretében kívánja – a szükséges mértékben – biztosítani jelenlegi intézményei számára a tulajdonában lévő vagyontárgyak használatát. Az MTA a jelenleg is kutatási célokat szolgáló ingatlanai és más vagyontárgyai után hasznót húzni nem kíván, de **e közfeladat ellátásához az MTA költségvetési támogatásában rendszeres forrást szükséges biztosítani a vagyonelemek fenntartási és fejlesztési költségeire.** A köztestület tulajdongyakorlásának ettől eltérő módon történő korlátozása az Alaptörvény XIII. cikk (2) bekezdésébe ütközhet, ellentételezés nélküli kisajátításként értelmezhetően.
4. Megkerüli a tervezet az ELKH intézményeiben foglalkoztatottak **személyi bérének nem pályázati úton történő biztosítását.** Elengedhetetlen, hogy az alapvetően felfedező kutatást végző kutatóhelyek határozatlan időre, kiszámítható és tervezhető módon foglalkoztathassanak kutatókat, ne csupán egyes projektekhez kötve. Ellenkező esetben semmi sem indokolja az ingatlanok és más vagyonelemek folyamatos használatának biztosítását az ELKH-kutatóhelyek számára.
5. **Az MTA Közgyűlése** határozott arról, hogy **kutatóhálózatát saját szervezetén belül kívánja tartani, egyben a köztestület kész arra, hogy a kutatóhálózat irányítását olyan szervezet kezébe adja, amelyben az állam a nemzetközi gyakorlat szerinti arányban képviselteti magát.** Ezzel megőrizhető a kutatóhelyek nevében a tudományos világban jól ismert MTA brand. Ettől és az MTA egészére jellemző szinergiáktól megfosztani a kutatókat az egész társadalmunkra kiható értékvesztést okozna.
6. Báró Eötvös Loránd (1848 – 1919) fizikus, egyetemi tanár, miniszter, az MTA tagja és volt elnöke nevét számos jeles intézmény viseli ma Magyarországon, köztük az egyik legrangosabb és legnagyobb felsőoktatási intézmény, az Eötvös Loránd Tudományegyetem is. Mindezek

ismeretében kérdéses, hogy kellően megkülönböztetné-e a névhasználat az ország e jelentős intézményeit.

Kérem Önt, hogy a fentiek alapján fontolja meg, hogy a törvénytervezet jelen formájában alkalmas-e elfogadásra. Figyelmébe ajánlom Palkovics László miniszter úr kijelentését az MTA Elnöksége 2018. június 15-i rendkívüli ülésének hitelesített jegyzőkönyve alapján: „...*a Kormány nem akarja csökkenteni az Akadémia költségvetését, nem akarja átvenni az akadémiai kutatóintézeteket, és átadni sem az egyetemeknek, a továbbiakban is az Akadémia autonóm döntése marad, hogy ezeket az intézeteket hogyan kívánja a jövőben menedzselni. A Kormány nem akarja, hogy az Akadémia kutatóintézetei csak azokkal a tudományterületekkel foglalkozzanak, amelyek a technológia és innováció területéi közé sorolhatóak. A Kormány nem akarja azt, hogy az Akadémiáról a kutatóintézetek – ahogy ez más országokban megtörtént – leválasztásra kerüljenek.*” Miniszter úr kiemelte, hogy a magyar Kormány az Akadémiát és kutatóintézeteit értéknek tekinti.

Budapest, 2019. június 6.

Lovász László

- [1] 10 kutatóközpont, 5 önálló jogállású kutatóintézet, egyetemeken és közgyűjteményekben 96 támogatott kutatócsoport, 93 Lendület-kutatócsoport.
- [2] A Magyar Tudományos Akadémiáról szóló 1994. évi XL. törvény (MTAtv.) 17. § (5)
- [3] Az elnyert H2020-támogatások alapján az MTA kutatóhálózata a legsikeresebb hazai intézmények közé tartozik. Emellett a legrangosabb, az Európai Kutatási Tanács (ERC) által kiírt pályázatokon a 18 legsikeresebb hazai intézmény közül 11 került ki az MTA kutatóhálózatából, az összes magyar pályázat közel felét akadémiai kutatók nyerték el.
- [4] World Science Forum; Magyar Tudomány Ünnepe; szakmai konferenciák
- [5] A jogalkotásáról szóló 2010. évi CXXX. törvény 17. § (1)–(2) ezt kötelezővé teszi.
- [6] Tervezet 13/B § (3)
- [7] Tervezet 16/B § (5)

Forrás: https://mta.hu/mta_hirei/lovasz-laszlo-az-mta-elnokenek-levele-a-parlamenti-frakciovezetoknek-109806

Válogatta: Fonyó Istvánné